# FELSEFE Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

## KONU BİLİM–HAYAT İLİŞKİSİ: B. RUSSELL'IN BİLGELİKLE BİRLEŞEN BİLİM GÖRÜŞÜ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri, içinde bulunduğu dünyayı açıklama ve anlamlandırma çabasıdır. Bu bağlamda bilimi, gözlem ve deney yoluyla nedensel yasalar bulma uğraşısı olarak tanımlayabiliriz.

Bilim, insanın içinde yaşadığı doğayı ve toplumu, hatta kendisini anlamasını, kavramasını ve bu alandaki olayları açıklayabilmesini sağlar. Bilim, gerçeğe ve olgulara dayalı, önyargısız, tutarlı, rasyonel ölçülerde bir anlama, bulma, doğrulama ve düşünme metodudur.

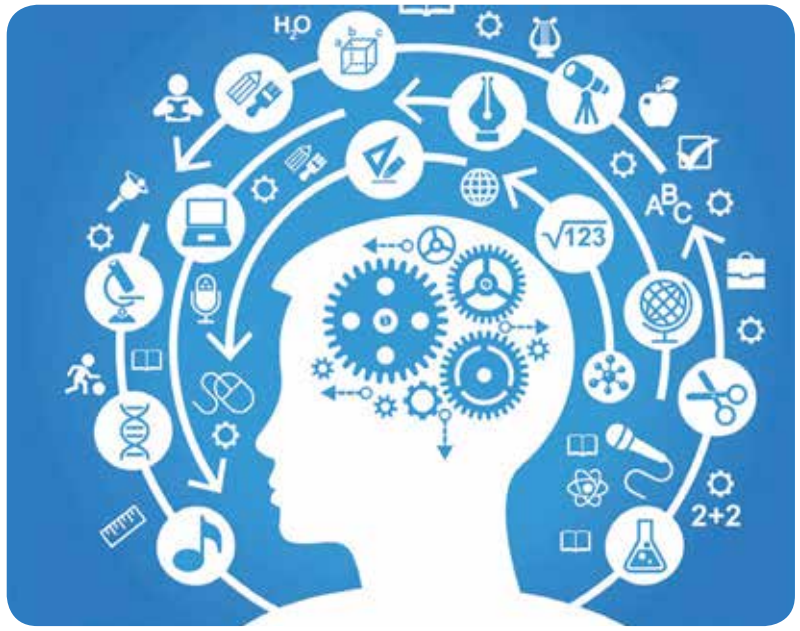
Son üç yüz yılda bilim daha çok değişme yasalarını bulmaya yönelmiştir. Bu süreç Galileo ile başlamıştır diyebiliriz. Ondan önce insanoğlu değişmezlik yasalarını bulmaya çalışmıştı. Öte yandan, Bacon'dan günümüze dek bilime verilen değer, salt bilgi olmasından çok bir güç kaynağı sayılmasına dayanmıştır.

Bilimin amaçları konusunda birbirine zıt iki görüş vardır denilebilir. Bazılarına göre bilim, sadece gerçeklerin açığa çıkmasına yardım eder. Bu nedenle bilimin hayata uygulanmasında veya bilimi hayatın hizmetine vermekte fazla bencil davranmamalıdır. Pragmatizm ve utilitarizm gibi bazı görüşler de bilimin esas amacının, insan hayatını kolaylaştırmak olduğunu savunurlar.

Çağdaş uygarlık ve modern endüstri, her türlü doğa güçlerinden yararlanmak istemektedir. Bunun da yolu, bilim vasıtasıyla doğa kanunlarını bulmak ve kontrollü olarak insan hizmetine sunmaktır.

Bugün içinde yaşadığımız uygarlık, 17. yüzyıldan beri devam eden bilim ve teknolojinin karşılıklı işbirliği sayesindedir. Hemen her sahadaki sanayi uygulamaları bilimsel bilgi olmadan mümkün olmamaktadır. İnsan hayatında bilimsel bilgi giderek daha fazla egemen olmaktadır. İnsanın toplumsal hayatında bile bir rasyonelleşme söz konusudur.

Şu anda çağdaş insan toplumlarının ana karakteristiği bilimsel bilginin toplumun bütün işlerinde ve bütün katmanlarında egemen olmasıdır. Bilimsel bilgiye dayanarak yönetilen ve yaşayan toplumlara «bilgi toplumu» denilmektedir.




### BİLİM — HAYAT İLİŞKİSİNDE B. RUSSELL'IN BİLGELİKLE BİRLEŞEN BİLİM GÖRÜŞÜ

Bertrand Russell, 18 Mayıs 1872 yılında Momouthshire yakınlarında dünyaya geldi. 2 Şubat 1970 yılında hayatını kaybetti. 1910-1916 yıllarında bitirdiği üniversitede, rektör olarak görev yaptı.

B.Russell yeni gerçekçilik öğretisinin öncülerindendir. Mantık ve matematik ilkelerine dayalı bir felsefe anlayışını geliştirmeye çalışmıştır. Bütün teknik buluşların insan yararına kullanılması gerektiğine inanmış, bunun bir insanlık ödevi, uygarlık gereği olduğunu anlatan yazılar yayımlamıştır. 9 Temmuz 1955 tarihinde aralarında B. Russell ve A. Einstein'ın da bulunduğu 21 bilim insanı ve düşünür bir toplantı yapmıştır. 1966 yılında B. Russell'ın önderliğinde, Russell Mahkemesi olarak anılan Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi kurulmuştur.

Russell **«Bilgelikle birleşmeyen kudret tehlikelidir ve çağımız için gerekli olan şey de bilgiden çok bilgeliktir. Bilgelikle birleştiğinde bilimin sağladığı kudret tüm insanlığa büyük ölçüde refah ve mutluluk getirebilir; bilgelikten yoksun bilim ise yalnızca yıkıma yol açabilir.»** der. Russell burada bilim ile bilgi ortaya koymanın yeterli olmadığını, bu bilgilerin hangi amaçla nasıl kullanıldığının da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bilimsel bilgi ve bunun sonucu olan teknolojilerin kişisel çıkarlar için değil tüm insanlığın faydası için kullanılması, güvenilir ellerde olması gerekir. Russell, bilimin ancak bilgelikle birleştiğinde insanlığa gerçek bir fayda sağlayacağını ve mutluluk getireceğini düşünmektedir. Kendisi bu anlamda aktif bir rol oynayarak insanları bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye çalışmıştır. Bilimden Beklediklerimiz isimli eserinde Russell, çağdaş bilimin gelişmesini ve çeşitli alanlara tatbikini inceden inceye tahlil eder, bilim insanlarının göğüs germek zorunda kaldıkları zorlukları anlatır. Ona göre *"Bilim, insan hayatında bir faktör olarak, son derece yenidir. Bilim, önemli bir kuvvet olarak, Galileo ile başlar, şu halde üç yüz yıllık kadar bir geçmişi vardır. Bu kısa dönemin ilk yarısı içinde sıradan insanların düşüncelerine, alışkanlıklarına tesiri dokunmamıştır. Yalnız son yüz elli yıl süresincedir ki bilim, herkesin günlük hayatını tayin etmede önemli bir faktör haline gelmiştir."*

*"İnsanlar bilimin hangi amaçlara hizmet etmesi gerektiği hakkında açık bir fikre sahip olmadıkları müddetçe bilim onların ferah bir ömür sürmelerine yaramayacaktır. İktidar peşinde olan bilim, değerler alanını tıkamamalı ve bilimsel teknik, eğer insan hayatını zenginleştirmesi isteniyorsa, gerçekleştirilmesine hizmet etmesi gereken amaçları unutmamalıdır."*

"Belki de tarihin hiçbir döneminde bilimle teknoloji bu denli iç içe, bu denli işbirliği içinde olmamıştı. Bilgisayarlar, geliştirilmiş teknolojik gereçler, deney aygıtları olmaksızın, salt kâğıt kalemle ya da düşüncelerimize dayalı bilimsel araştırmalar yapmak, neredeyse olanaksız hale gelmiş bulunuyor.

Her şeyde değerlendirme ve ilerleme ölçütü akıl ve bilimsel bilgi oluyor. İçinde yaşadığımız çevre giderek daha teknik bir çevre haline geliyor."

*"Bilimin gelişmesi ile toplumsal yapı arasında önemli bir etkileşim vardır. Toplumda bilimsel düşünceye olan ilgi, bilimin desteklenmesi, eğitim, yeni fikir ve görüşlere açık olma bilimin ortaya çıkması ve gelişmesinde etkilidir. Aynı şekilde sosyal ve ekonomik seviyesi belirli bir düzeye ulaşmış toplumlar ancak bilim sayesinde daha ileri bir düzeye ulaşabilirler."*

## SORULAR

**1)** Mısır'da geometri tesadüfen değil, bazı ihtiyaçlardan dolayı zorunluluk gereği gelişme göstermiştir. Bu bölgede yaşayanlar Nil Nehri'nin her yıl taşmasından zarar görmemek ve bu durumu kontrol ederek avantaja çevirmek için geometrik çalışmalara ağırlık vermişlerdir.

**Bu metne göre bilimsel gelişmelerin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) İnsanların merak ve hayret duygusu ile araştırma yapması
B) Düşünce özgürlüğünün var olması
C) Mısır halkının ekonomik olarak gelişmiş olması
D) İnsanların doğayı kontrol altına alarak yarar sağlamak istemesi
E) Toplumun yeni geçim kaynakları elde etmek istemesi

**Cevap: D**

**2)** Teknolojik gelişmeler hayatımızı kolaylaştırırken insan ve doğa yaşamını tehdit eden sonuçları da beraberinde getirmektedir. Örneğin enerji üretmek için yapılan nükleer santrallerin doğaya ciddi zarar vermesi ya da genetiği değiştirilmiş sebze ve meyvelerin sağlığımızı bozarak bizi hasta etmesi gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalabiliriz.

**Bu parça aşağıdaki düşüncelerden hangisini desteklemektedir?**

A) Teknolojiden vazgeçilmesi gerektiği
B) Evrensel ahlak yasasının olamayacağı
C) Faydalı olan eylemin aynı zamanda ahlaki olduğu
D) Teknolojik gelişmelerin bireylerin yaşamından daha önemli olduğu
E) Teknolojik ürünlerin uygulamada pek çok etik sorunu beraberinde getirebileceği

**Cevap: E**